

Nacionalni program ranog otkrivanja raka debeloga crijeva- rad u Primorsko-goranskoj županiji

Suzana Janković, Brigita Tićac, Palmira Gregorović Kesovija, Giulia Malatestinić,
Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

Ključne riječi: rak debeloga crijeva, skrining, hemokult, Primorsko-goranska županija

Uvod

Rak debelog crijeva nalazi se među tri najčešća sijela raka kod pripadnika oba spola u Republici Hrvatskoj, pa tako i u Primorsko-goranskoj županiji (PGŽ). Godišnje se u Hrvatskoj otkrije preko 2 800 novih bolesnika (prema Registru za rak Republike Hrvatske).

U 2005. godini u Primorsko-goranskoj županiji incidencija kolorektalnog karcinoma u apsolutnom broju iznosila je 188. Uspoređujući dobno standardiziranu stopu incidencije u 2004. godini, uočava se velika razlika između Republike Hrvatske (55) i Primorsko-goranske županije (77).

Mortalitet od kolorektalnog karcinoma u PGŽ iznosio je 2006. godine 39, a 2007. 38/100 000 stanovnika.

Od svih češćih karcinoma, rak debelog crijeva najlakše je izlječiv ukoliko se otkrije u ranom stadiju bolesti. Petogodišnje preživljenje kod najranijeg stadija bolesti iznosi 90%. U drugom stadiju je petogodišnje preživljenje 70%, a može biti i 80% ako karcinom ne probija mišićni sloj crijeva. Kod metastatske bolesti taj broj iznosi 5%.

Nacionalni program ranog otkrivanja raka debeloga crijeva u Primorsko-goranskoj županiji započeo je početkom siječnja 2008. godine, pozivanjem 6882 osobe rođene 1933. i 1937 godine. Ova su godišta odrađena do kraja lipnja 2008., kada je nastupila ljetna pauza i za to razdoblje ćemo prikazati rezultate.

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije za odradu toga programa trebao je stvoriti preduvjete i organizirati rad u Mikrobiološkom odjelu, u kojem se rade hemokult analize uzoraka, u Odjelu socijalne medicine, u kojem se nalazi besplatni telefon za pozvane osobe, upisuju nalazi i pristigli anketni upitnici, pozivaju pozitivne osobe na kolonoskopiju, prikupljaju kolonoskopski nalazi i redovno šalju izvještaji o učinjenom. Trebalo je organizirati i prijem pošte, s odvajanjem koverti iz programa.

Organizacija rada

Mikrobiološki odjel je za rad na programu trebao osigurati jednu osobu koja je radila hemokult analize i nalaze unosila u računalo u koje se inače unose nalazi i za druge dijagnostičke postupke. U programu su svi nalazi Nacionalnog programa bili posebno označeni.

U početku su se printali svi nalazi – pozitivni i negativni, i klamali za kovertu u kojoj je bio anketni upitnik i kupovnica, a kasnije samo oni pozitivni.

Sve kovertu su, nakon obrade, stizale u Odjel socijalne medicine. Obzirom da tada još nije bio gotov informatički program, one su se samo prikupljale, brojale i razvrstavale (ispravne – pozitivne ili negativne, neispravne ili vraćene s nepoznatom adresom ili s naznakom da je primatelj umro).

O svim nalazima tjedno su slati nalazi u Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Pozitivne osobe pozivane su na kolonoskopiju u Klinički bolnički centar Rijeka. Nalaze kolonoskopije u KBC-u nisu se mogli unositi i obrađivati informatički zbog nepostojanja programa. Stoga su bili redovito prikupljeni i priloženi tjednom izvještaju.

Od početka rada na Nacionalnom programu, bila je intenzivna suradnja s medijima, kako bi naši građani bili informirani o provođenju programa i dobili upute gdje mogu dobiti dodatne informacije: televizijski nastupi na lokalnim televizijama, članci u Novom listu, tribine Lige protiv raka i predavanja o preventivnim programima raznih organizatora.

Rezultati rada za razdoblje 1.1.2008. – 30.6.2008.

Za 1933. i 1937. godište pozvane su 6882 osobe. Vratilo se 1895 koverti, od toga 279 s netočnom adresom, preseljenom ili umrlom osobom ili je osoba odbila sudjelovati u programu.

Od ostalih 1616 koverti, 71 je bila neispravna (nepravilno nanesen uzorak). Dijagnostička pretraga napravljena je kod 1 545 osoba. Pozitivnih je bilo 161 (10,4%). Svi su pozvani na kolonoskopiju. Odazvalo ih se 124.

Urednih nalaza bilo je 24. Potvrđen karcinom imalo je devet osoba, i to osam muškaraca i jedna žena. Ostali su imali polipe, hemoroide ili divertikle.

Unos podataka

Početak ljeta 2008. bio je gotov informatički program za unos nalaza i anketnih upitnika. Kako na Odjelu socijalne medicine nije bilo osobe koja bi taj posao mogla odraditi, angažirana je studentica preko Student-servisa. Ona je posao radila cijelo ljeto, kako bi unijeli sve do nastavka programa.

Problemi u radu

Treba naglasiti da je suradnja svih sudionika u programu, unutar Zavoda, vrlo dobra. Svi se problemi rješavaju odmah i posao teče nesmetano.

Dobra je suradnja i s KBC-om, kolonoskopskom jedinicom. No, zbog nepostojanja informatičkog programa, svi se podaci prikupljaju izravnim kontaktom i uvidom u nalaze. Očekuje se da će se taj dio posla uskoro unaprijediti.

Dugoročno, i u nastavku programa, trebat će barem još jedna kolonoskopska jedinica u Primorsko-goranskoj županiji, zbog velikog postotka pozitivnih osoba i velikog broja osoba koje će sudjelovati u programu (preko 90 000 osoba u dobi od 50 do 74 godine).

Manje se primjedbe u radu odnose na nedostatke informatičkog programa, koji se postupno uklanjaju.

Kontakt osoba:

Mr.sc. Suzana Janković, dr.med.

Nastavni zavod za javno zdravstvo

Primorsko-goranske županije

Krešimirova 52a

Rijeka

GSM: 091-2593-881

E-mail: suzana@zzizpgz.hr